

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 6 kwietnia 2016 r.

Sąd Apelacyjny w Białymstoku, III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący: SSA Marek Szymanowski

Sędziowie: SO del. Elżbieta Rostół (spr.)

SA Bożena Szponar - Jarocka

Protokolant: Magda Małgorzata Gołaszewska

po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 6 kwietnia 2016 r. w B.

sprawy z odwołania M. P. prowadzącego działalność gospodarczą pod nazwą MP SERWIS (...)

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w B.

o ustalenie obowiązku ubezpieczenia

na skutek apelacji M. P. prowadzącego działalność gospodarczą pod nazwą MP SERWIS (...)

od wyroku Sądu Okręgowego w Białymstoku V Wydziału Pracy i Ubezpieczeń Społecznych z dnia 27 kwietnia 2015 r. sygn. akt V U 477/14

I. zmienia zaskarżony wyrok oraz poprzedzającą go decyzję i stwierdza, że M. P. jako osoba prowadząca pozarolniczą działalność gospodarczą podlega obowiązkowo ubezpieczeniom: emerytalnemu, rentowym, wypadkowemu i dobrowolnie ubezpieczeniu chorobowemu w okresie od 1 listopada 2013 roku do 30 listopada 2013 roku;

II. zasądza od Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w B. na rzecz M. P. kwotę 210 (dwieście dziesięć) złotych tytułem zwrotu kosztów procesu za obie instancje.

Sygn. akt III AUa 798 /15

UZASADNIENIE

Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w B. decyzją z dnia 30 stycznia 2014 r., powołując jako podstawę prawną art. 83 ust 1 pkt 1 w związku z art. 6 ust. 1 pkt 5, art. 9 ust. 1 - 1a, art. 11 ust. 2, art.12 ust. 1, art. 13 pkt 4 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych stwierdził, że M. P. jako osoba prowadząca pozarolniczą działalność gospodarczą nie podlega obowiązkowym ubezpieczeniom emerytalnemu, rentowym i wypadkowemu od 1 listopada 2013 r. do 30 listopada 2013 r. oraz dobrowolnemu ubezpieczeniu chorobowemu, również od 1 listopada 2013 r. do 30 listopada 2013 r. W uzasadnieniu decyzji wskazał, że w okresach od 1 czerwca 2008 r., od 1 grudnia 2008 r. oraz od 5 czerwca 2012 r. M. P. został zgłoszony do ubezpieczeń społecznych i ubezpieczenia zdrowotnego z tytułu zatrudnienia w charakterze pracownika. Suma podstaw wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne z tytułu zatrudnienia za listopad 2013 r. wyniosła 2365,00 złotych i stanowiła kwotę wyższą od minimalnego wynagrodzenia za pracę obowiązującego w 2013 r. (minimalne wynagrodzenie obowiązujące w 2013 r., wynosiło 1600,00 złotych). Biorąc pod uwagę powyższe

wskazał, że odwołujący w okresie: od 1 listopada 2013 r. do 30 listopada 2013 r. nie podlega z tytułu prowadzenia pozarolniczej działalności obowiązkowym ubezpieczeniom społecznym: emerytalnemu, rentowemu, wypadkowemu ani dobrowolnemu ubezpieczeniu chorobowemu, obowiązkowe jest wyłącznie ubezpieczenie zdrowotne. Natomiast od 1 grudnia 2013 r. z tytułu prowadzenia pozarolniczej działalności ubezpieczeniom społecznym: emerytalnemu, rentowemu i wypadkowemu M. P. podlega obowiązkowo.

W odwołaniu od tej decyzji M. P. wniósł o jej uchylenie w całości oraz o zasądzenie od organu na jego rzecz kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

Zaskarżonej decyzji zarzucił naruszenie wymienionych w odwołaniu przepisów prawa mające istotny wpływ na treść wydanej w sprawie decyzji.

W uzasadnieniu odwołania podniósł, że organ rentowy błędnie przyjął, że suma podstaw wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne z tytułu zatrudnienia za listopad 2013 r. wyniosła 2.365 zł, co stanowi kwotę wyższą od minimalnego wynagrodzenia za pracę obowiązującego w 2013 r. tj. 1600 zł. Podkreślił, że Zakład, pomimo przedłożenia mu stosownych dokumentów, nie zbadał jaka faktycznie była wysokość podstaw wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne z tytułu zatrudnienia za listopad 2013 r., a oparł się wyłącznie na okoliczności, że część wynagrodzenia uzyskanego ze stosunku pracy przez odwołującego, za pracę wykonaną na rzecz pracodawcy w październiku 2013 r. faktycznie wpłynęła na jego konto w miesiącu kolejnym. Wskazał, że powyższa okoliczność nie oznacza jednak, iż wynagrodzenie to dotyczyło listopada, co także było wskazane w tytule przelewu tegoż wynagrodzenia. Dalej wskazał, że od 1.11.2013 r. prowadząc pozarolniczą działalność gospodarczą pozostawał w stosunkach pracy, z których uzyskał łączny przychód w kwocie 1.530 zł brutto (830 zł, 200 zł, 500 zł). Podkreślił, że okoliczność dlatego w okresie wcześniejszym przychód ten był wyższy nie ma żadnego znaczenia w sprawie. Zaznaczył, że obowiązujące go jako pracownika wynagrodzenie za pracę od 1.11.2013 r. było niższe od minimalnego wynagrodzenia za pracę obowiązującego w 2013 r., tj. kwoty 1.600 zł brutto. Okoliczność ta oraz treść przepisów prawa zobowiązywały go do zgłoszenia się do obowiązkowych ubezpieczeń społecznych a także umożliwiały mu zgłoszenie się do dobrowolnego ubezpieczenia chorobowego.

Wskazał, że organ przyjmuje tezę, której nie da się obronić, jakoby to nie umowa o pracę łącząca odwołującego z jego pracodawcami (i wysokość uzyskiwanego miesięcznego wynagrodzenia za świadczoną pracę), ale wyłącznie sposób uiszczania tego wynagrodzenia ma wpływ i decydujące znaczenie w objęciu obowiązkowymi ubezpieczeniami społecznymi bądź nie podleganiu im. Teza przyjęta przez organ jest z gruntu błędna i jako taka winna zostać w postępowaniu sądowym obalona. Nie można bowiem decydującego znaczenia przyznawać temu, że pracodawca część należnego wynagrodzenia pracownikowi za miesiąc październik 2013 r. wypłacił w pierwszych dniach listopada, a tym samym wzrosła podstawa wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne za miesiąc listopad.

Podkreślił, że stanowisko ZUS w kontekście rozumienia pojęcia „podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe” użytego w art. 9 ust. 1a u.s.u.s. jest także błędne. Wskazał (powołując się na treść orzeczenia Sądu Apelacyjnego w Białymstoku z dnia 11.09.2013 r., III AUa 291/13, LEX nr 1369205), że wykładnia systemowa, funkcjonalna i celowościowa art. 9 ust. 1a u.s.u.s. (ze szczególnym uwzględnieniem reguł słuszności, in dubio pro tributario, konstytucyjnej zasady demokratycznego państwa prawnego) prowadzi do wniosku, iż pojęcie „podstawa wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe” użyte w art. 9 ust. 1a ww. ustawy należy rozumieć jako wynagrodzenie za pracę wynikające z treści stosunku pracy, a nie - jako przychód zdefiniowany w art. 4 pkt 9 ww. ustawy.

Podkreślił, że bezspornie w zawartych umowach o pracę ma zagwarantowaną pensję w kwocie niższej niż minimalne wynagrodzenie i taką pensję uzyskał za listopad 2013 r.

Tym samym w świetle przepisów prawa był on zobligowany do zgłoszenia się do ubezpieczeń obowiązkowych z tytułu prowadzonej działalności gospodarczej, bez względu na to kiedy faktycznie pracodawca przelał mu wynagrodzenie

za pracę należne za okresy wcześniejsze, a także uprawniony do złożenia wniosku o objęcie go dobrowolnym ubezpieczeniem chorobowym.

Zakład Ubezpieczeń Społecznych w odpowiedzi na odwołanie wnosił o jego oddalenie podtrzymując argumentację z uzasadnienia decyzji.

Sąd Okręgowy w Białymstoku wyrokiem z dnia 27 kwietnia 2015 r. oddalił odwołanie i zasądził od M. P. na rzecz Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w B. zwrot kosztów zastępstwa procesowego. Rozstrzygnięcie oparł na następujących ustaleniach faktycznych.

M. P. urodził się (...) Pozostaje w związku małżeńskim od 30 października 2008 r. Przez cały czas mieszka wraz z żoną. Obecnie ma dwoje dzieci. Drugie dziecko urodziło się (...)

W 2013 r. M. P. był zatrudniony w 4 firmach:

1. (...) W. K. - będąc zatrudniony na ¼ etatu, na podstawie aneksu nr (...) do umowy o pracę z dnia 29 maja 2013 r.,
2. (...) sp. z o.o. z siedzibą w N. - będąc zatrudniony na ¼ etatu na podstawie umowy o pracę z dnia 31 grudnia 2010 r.,
3. (...) sp. z o.o. z siedzibą w B. - będąc zatrudniony na ½ etatu, na podstawie umowy o pracę z dnia 1 grudnia 2008 r., zmienionej wypowiedzeniem warunków umowy o pracę z dnia 17 grudnia 2009 r.,
4. (...) sp. z o.o. z siedzibą w W. - będąc zatrudniony na 1/8 etatu od 5 września 2012 r. do 6 marca 2013 r. na podstawie umowy na czas określony z dnia 5 września 2012 r., od 7 marca 2013 r. do 9 września 2013 r. na podstawie umowy na czas określony z dnia 7 marca 2013 r., od 10 września 2013 r. na podstawie umowy na czas nieokreślony z dnia 10 września 2013 r.

W firmach (...) sp. z o.o. z siedzibą w B. oraz (...) sp. z o.o. z siedzibą w N. odwołujący zatrudniony był na stanowisku inspektora i zajmował się obsługą automatów do gier o niskich wygranych. Do jego zadań należało serwisowanie automatów, zapewnianie ich monetami, pobieranie wrzuconych pieniędzy oraz rozliczanie się z osobami, w których lokalach stały te urządzenia.

Natomiast w firmie (...) W. K. odwołujący pełnił funkcję przedstawiciela handlowego i zajmował się obsługą parku maszynowego, bowiem firma prowadzi wypożyczalnię samochodów. W firmie (...) sp. z o.o. z siedzibą w W. zatrudniony był na stanowisku inspektora terenowego i reprezentował ją w toku egzekucji należności. Praca polegała na negocjowaniu spłat zadłużeń z klientami banku. Ponadto na zlecenie firmy przeprowadzał audyt firm mających sprzedawać swoje produkty w Castoramie.

M. P. od 1 sierpnia 2012 r. rozpoczął prowadzenie działalności gospodarczej pod nazwą MP serwis (...). Było to wymagane przy podjęciu zatrudnieniu w firmie windykacyjnej (...) sp. z o.o. z siedzibą w W.. W firmie tej pozostaje w stosunku pracy aby móc uzyskać stosowne pełnomocnictwo, zaś z prowizji jest rozliczany jako prowadzący działalność gospodarczą. Od początku prowadzenia pozarolniczej działalności opłacał jedynie składkę na ubezpieczenie zdrowotne od najniższej obowiązującej podstawy wymiaru składki, ponieważ uzyskiwany dochód ze stosunków pracy przewyższał kwotę minimalnego wynagrodzenia.

W dniu 30 października 2013 r. odwołujący za porozumieniem stron rozwiązał z dniem 31 października 2013 r. stosunek pracy łączący go z firmą (...) W. K.. Po rozwiązaniu umowy o pracę, ponownie nawiązał współpracę z firmą od stycznia 2014 r. ramach prowadzonej działalności gospodarczej.

Również 30 października 2013 r. odwołujący zwrócił się z prośbą do firmy (...) sp. z o.o. z siedzibą w B. o zmniejszenie etatu od 1 listopada 2013 r. do ¼ z powodu opieki nad nowonarodzonym dzieckiem.

W listopadzie 2013 r. odwołujący świadczył pracę na rzecz 3 firm:

1. (...) sp. z o.o. w N. - będąc zatrudniony na 1/4 etatu
2. (...) sp. z o.o. w B. - będąc zatrudniony na 1/2 etatu
3. (...) sp. z o.o. w W. - będąc zatrudniony na 1/8 etatu

Za listopad 2013 r. z tytułu wynagrodzenia za pracę odwołujący otrzymał:

- a) kwotę 500 złotych brutto, tj. 373,62 zł netto jako wynagrodzenie od pracodawcy (...) sp. z o.o.,
- b) kwotę 830 złotych brutto, tj. 603,74 zł netto jako wynagrodzenie od pracodawcy (...) sp. z o.o.,
- c) kwotę 200 złotych brutto, tj. 166,46 zł netto jako wynagrodzenie od pracodawcy (...) sp. z o.o. w W., które łącznie stanowiło kwotę 1.530,00 złotych brutto.

Wynagrodzenie z firmy (...) sp. z o.o. za listopad 2013 r. M. P. otrzymał w grudniu 2013 r. i zostało ono rozliczone w deklaracji (...) za grudzień 2013 r.

Ponadto w listopadzie 2013 r. na konto odwołującego wpłynęło również wynagrodzenie należne za październik 2013 r. od pracodawcy (...) sp. z o.o. w kwocie 1.185,42 złotych netto (1.665 zł brutto) oraz wynagrodzenie należne za październik 2013 r. od pracodawcy (...) sp. z o.o. w kwocie 373,62 złotych netto (500 zł brutto).

Z firmą (...) sp. z o.o. odwołującego oprócz stosunku pracy łączyła umowa zlecenia. Odwołujący 9 grudnia 2013 r. wystawił na rzecz w/w firmy rachunek nr (...) za usługi doradztwa finansowego za listopad 2013 r. na 1.681,64 zł (k. 179 akt sprawy).

Z tytułu wykonywania pozarolniczej działalności gospodarczej odwołujący zgłosił się od 1 listopada 2013 r. do obowiązkowych ubezpieczeń społecznych: emerytalnego, rentowych, wypadkowego, dobrowolnego ubezpieczenia chorobowego i ubezpieczenia zdrowotnego z podstawą wymiaru składki 8.000 złotych, motywując to osiągnięciem wynagrodzenia ze stosunków pracy poniżej kwoty minimalnego wynagrodzenia. Wystąpił również z wnioskiem o wypłatę zasiłku macierzyńskiego od 23.12.2013 r.

Powyższy stan faktyczny Sąd Okręgowy ustalił na podstawie dokumentów przedłożonych w toku postępowania kontrolnego ZUS oraz w postępowaniu sądowym, a także z akt osobowych M. P. i uzupełniająco z wyjaśnień odwołującego.

Sąd Okręgowy uznał, że odwołanie jest bezzasadne. Stwierdził, że M. P. wbrew jego twierdzeniom, osiągnął przychód za listopad 2013 r. w kwocie wyższej od minimalnego wynagrodzenia za pracę obowiązującego w 2013 r. (wyższy niż 1.600 zł).

Wskazał, że z treści art. 6 ust. 1 pkt 1, art. 11 ust. 1 i art. 12 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych wynika, że obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym oraz chorobowemu i wypadkowemu podlegają, z zastrzeżeniem art. 8 i 9, osoby fizyczne, które na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej są pracownikami. Art. 13 powołanej ustawy stanowi, że pracownicy podlegają ubezpieczeniu od dnia nawiązania stosunku pracy do dnia ustania tego stosunku. W myśl art. 6 ust. 5 tej ustawy, obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym podlegają również osoby prowadzące pozarolniczą działalność gospodarczą.

Zgodnie z art. 9 ust. 1-1 a ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych, osoby prowadzące pozarolniczą działalność gospodarczą, podlegają wyłącznie obowiązkowemu ubezpieczeniu zdrowotnemu, jeżeli podlegają ubezpieczeniom społecznym z tytułu zatrudnienia na podstawie umowy o pracę z podstawą wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne wyższą od minimalnego wynagrodzenia. W sytuacji gdy podstawa wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne z tytułu zatrudnienia na podstawie umowy o pracę jest niższa od minimalnego wynagrodzenia powstaje obowiązek ubezpieczeń społecznych z tytułu prowadzenia pozarolniczej działalności gospodarczej. Osoby te

dobrowolnie na swój wniosek mogą być objęte ubezpieczeniami emerytalnym i rentowymi również z innych tytułów. Jeżeli przystąpią do dobrowolnych ubezpieczeń emerytalnego i rentowych obowiązkowo będą podlegać ubezpieczeniu wypadkowemu, natomiast nie podlegają dobrowolnemu ubezpieczeniu chorobowemu.

Natomiast w myśl z art. 11 ust. 2 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych osoby prowadzące pozarolniczą działalność gospodarczą i podlegające z tego tytułu obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym mogą na swój wniosek zostać objęte dobrowolnym ubezpieczeniem chorobowym.

Zgodnie z art. 18 ust. 1 w zw. z art. 4 pkt 9 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych oraz stosownie do brzmienia § 1 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z dnia 18.12.1998 r. w sprawie szczegółowych zasad ustalania podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe (Dz. U. Nr 161, poz.1106 z późn. zm.) podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe stanowi przychód w rozumieniu przepisów o podatku dochodowym od osób fizycznych, osiągniany przez pracowników u pracodawcy z tytułu zatrudnienia w ramach stosunku pracy.

Sąd Okręgowy wskazał, że wykładnia systemowa, funkcjonalna i celowościowa art. 9 ust. 1a u.s.u.s. (ze szczególnym uwzględnieniem reguł słuszności, in dubio pro tributario, konstytucyjnej zasady demokratycznego państwa prawnego) prowadzi do wniosku, że pojęcie „podstawa wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe” użyte w art. 9 ust. 1a ww. ustawy należy rozumieć jako wynagrodzenie za pracę wynikające z treści stosunku pracy, a nie - jako przychód zdefiniowany w art. 4 pkt 9 ww. ustawy (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 4 lutego 2013 r. w sprawie o sygn. akt I UK 484/12, lex numer 1308055).

Podstawę wymiaru składek na ubezpieczenie chorobowe i wypadkowe stanowi podstawa wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe (art.20 ust.1 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych).

W ocenie sądu pierwszej instancji rację ma odwołujący twierdząc, że przychód osiągnięty przez niego na podstawie umów o pracę za listopad 2013 r. stanowiła kwota 1.530 złotych brutto będąc sumą:

- kwoty 500 złotych brutto, jako wynagrodzenie od pracodawcy (...) sp. z o.o.,
- kwotę 830 złotych brutto jako wynagrodzenie od pracodawcy (...) sp. z o.o.,
- kwotę 200 złotych brutto, tj. 166,46 zł netto jako wynagrodzenie od pracodawcy (...) sp. z o.o. w W..

Sąd Okręgowy wskazał jednak, że w myśl art. 8 ust. 2a ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych za pracownika, w rozumieniu ustawy, uważa się także osobę wykonującą pracę na podstawie umowy agencyjnej, umowy zlecenia lub innej umowy o świadczenie usług, do której zgodnie z Kodeksem cywilnym stosuje się przepisy dotyczące zlecenia, albo umowy o dzieło, jeżeli umowę taką zawarła z pracodawcą, z którym pozostaje w stosunku pracy lub jeżeli w ramach takiej umowy wykonuje pracę na rzecz pracodawcy, z którym pozostaje w stosunku pracy. Powołał orzecznictwo Sądu Najwyższego (uchwałę z dnia 2 września 2009 r., II UZP 6/09, wyroki z dnia 11 maja 2012 r., I UK 5/12, OSNP 2013 nr 9-10, poz. 117, z dnia 14 stycznia 2010 r., I UK 252/09, niepublikowany; z dnia 2 lutego 2010 r., I UK 259/09, niepublikowany oraz z dnia 18 października 2011 r., III UK 22/11, OSNP 2012 nr 21-22, poz. 266) które wskazuje, że art. 8 ust. 2a ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych rozszerza pojęcie pracownika dla celów ubezpieczeń społecznych poza sferę stosunku pracy. Rozszerzenie to dotyczy wykonywania pracy na podstawie jednej z wymienionych w nim umów prawa cywilnego przez osobę, która umowę taką zawarła z pracodawcą, z którym pozostaje w stosunku pracy.

Norma art. 8 ust. 2a - poprzez wykreowanie szerokiego pojęcia "pracownika" - stworzyła szeroką definicję pracowniczego tytułu obowiązkowych ubezpieczeń społecznych. Tytułem tym jest łączący pracodawcę z pracownikiem stosunek pracy oraz dodatkowo umowa cywilnoprawna zawarta przez pracownika z pracodawcą lub nawet zawarta z osobą trzecią, ale wykonywana na rzecz pracodawcy. Z tego względu, zdaniem Sądu Okręgowego, podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe z tytułu stosunku pracy odwołującego stanowiło wynagrodzenie w łącznej kwocie 1.530 złotych brutto wypłacone z tytułu umów o pracę przez (...) sp. z o.o. i (...) sp. z o.o., ale także przez

(...) sp. z o.o. w W. łącznie z dochodem uzyskanym przez odwołującego z tytułu umowy zlecenia zawartej z własnym pracodawcą - firmą (...) sp. z o.o. w W. w wysokości 1.681,64 złotych, zgodnie z rachunkiem nr (...) za usługi doradztwa finansowego za listopad z dnia 9 grudnia 2013 roku. Tym samym suma podstaw wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne odwołującego z tytułu zatrudnienia za listopad 2013 r. wyniosła 3.211,64 złotych, przekraczając tym samym kwotę minimalnego wynagrodzenia za pracę obowiązującego w 2013 r., tj. 1.600 złotych.

Mając na uwadze opisane ustalenia, oceny prawne i argumenty, Sąd Okręgowy uznał odwołanie za nieuzasadnione i oddalił je na podstawie art. 477¹⁴ § 1 k.p.c.

O kosztach procesu rozstrzygnął na podstawie art. 98 § 1 i 3 k.p.c. w zw. z § 11 ust. 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 stycznia 2002 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu.

Z rozstrzygnięciem Sądu Okręgowego nie zgodził się odwołujący. Zaskarżył powyższy wyrok w całości zarzucając mu:

1. obrazę prawa materialnego przez błędną wykładnię przepisu:

a) art. 8 ust. 2a ustawy z dnia 13.10.1998 roku o systemie ubezpieczeń społecznych, dalej jako u.s.u.s., poprzez przyjęcie, że odwołujący winien być uznanym za pracownika, również z prowadzonej przez niego działalności gospodarczej jako, że świadczył usługi (również) na rzecz swojego pracodawcy ((...) sp. z o.o.), pomimo, że Sąd Okręgowy faktycznie nie zbadał jaki rodzaj usług był przez odwołującego świadczony w spornym okresie na rzecz własnego pracodawcy, w jaki sposób, w jakim czasie i miejscu, podczas gdy usługi te były usługami rodzajowo innymi niż świadczone w ramach umowy o pracę, były świadczone w sposób, w czasie i miejscu swobodnie obranym przez przedsiębiorcę; poprzez dokonanie błędnej subsumpcji ustaleń faktycznych do przepisów prawa materialnego w postaci art. 8 ust. 2a u.s.u.s.;

b) art 9 ust. 1 u.s.u.s. poprzez jego błędną interpretację i nieprawidłowe przyjęcie, że odwołujący nie posiadał innego tytułu do objęcia go ubezpieczeniami społecznymi, aniżeli ze stosunku pracy, podczas gdy w istocie nastąpił zbieg ubezpieczeń z różnych tytułów;

c) art. 8 ust. 2a u.s.u.s. w zw. z art. 9 u.s.u.s. oraz w z w. z art. 10 pkt. 1 i pkt. 3 ustawy z dnia 26.07.1991 r. o podatku dochodowym od osób fizycznych (Dz. U. 1991, Nr 80 poz. 350 z późn. zm.) poprzez błędne i nieprawidłowe przyjęcie przez Sąd, że wysokość przychodu odwołującego z działalności gospodarczej prowadzonej w listopadzie 2013 r. uzasadnia wyłączenie go z ubezpieczeń z tego tytułu, a winna być uwzględniana w podstawie wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe z tytułu stosunku pracy;

d) art. 22 Kodeksu pracy poprzez bezpodstawne i dowolne przyjęcie, że wykonywanie przez odwołującego działalności gospodarczej m.in. na rzecz aktualnego pracodawcy stanowiło w istocie świadczenie pracy na rzecz tegoż pracodawcy, pomimo, że nie wystąpiły przesłanki przewidziane w ww. przepisie, żadna ze stron postępowania o powyższe nie wносиła, a w zebranych materiale dowodowym (i stanowiskach stron) brak jest uzasadnienia dla takiego stanowiska Sądu;

e) poczynienie przez Sąd błędnych i dowolnych ustaleń faktycznych, nie mających pokrycia w zebranych materiale dowodowym ani w stanowiskach stron, w zakresie wykonywanej przez odwołującego działalności gospodarczej oraz jej przedmiotu, usług świadczonych przez odwołującego w ramach prowadzonej działalności gospodarczej (rodzajowo odmiennych od świadczonej pracy, wykonywanych w sposób, w czasie i miejscu dowolnie obranym przez odwołującego oraz bez kierownictwa pracodawcy) a także w zakresie wysokości podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe z tytułu stosunku pracy odwołującego;

2) naruszenie przepisów postępowania, które miało wpływ na wynik sprawy tj. art. 233 §1 k.p.c. w zw. z art. 227 k.p.c. przez brak wszechstronnego rozważenia materiału dowodowego w celu ustalenia faktów mających znaczenie dla sprawy, tj. że odwołujący w spornym okresie listopada 2013 r. dysponował dwoma tytułami do

objęcia go ubezpieczeniami społecznymi, usługi świadczone przez odwołującego w ramach prowadzonej działalności gospodarczej były rodzajowo odmiennymi od świadczonej pracy, wykonywanymi w sposób, w czasie i miejscu dowolnie obranym przez odwołującego oraz bez kierownictwa pracodawcy oraz oparcie rozstrzygnięcia wbrew zebranemu materiałowi dowodowemu wyłącznie na przyjętej przez Sąd interpretacji przepisów art. 8 ust. 2a u.s.u.s., pomimo, że żadna ze stron postępowania nie podnosiła jako spornych przedmiotowych okoliczności, brak przeprowadzenia przez Sąd pełnego postępowania dowodowego, z którego można byłoby uzasadnić przyjęte przez Sąd rozstrzygnięcie, prowadzenia przez Sąd postępowania dowodowego w sposób wybiórczy, dowolny bez zgłaszanej inicjatywy stron w tym zakresie, a także w sposób przekraczający przedmiot sprawy oraz ramy wydanej decyzji ZUS, ponad okoliczności, o których mowa w zaskarżonej decyzji ZUS oraz oddalenie odwołania od decyzji, pomimo przyznania przez Sąd, że odwołujący miał rację w zakresie ustalenia wysokości przychodu osiągniętego przez niego na podstawie umów o pracę za miesiąc listopad 2013 r. tj. kwoty 1.530 zł;

3) naruszenie przepisów postępowania, które miało wpływ na wynik sprawy tj. art. 233 k.p.c. poprzez wyprowadzenie z materiału dowodowego błędnego wniosku, że odwołujący uzyskał za miesiąc listopad 2013 r. przychód ze stosunku pracy w kwocie 1.530 zł oraz z wykonywanej działalności gospodarczej w kwocie 1.681,64 zł, uzyskał podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne z tytułu zatrudnienia za listopad 2013 r. w kwocie 3.211,64 zł, co w ocenie Sądu Okręgowego uzasadnia oddalenie odwołania pomimo, że jak wskazał Sąd Okręgowy kontrargumentacja odwołującego, w odniesieniu do argumentów organu rentowego przedstawionych w zaskarżonej decyzji była prawidłowa i uzasadniona.

Biorąc pod uwagę powyższe zarzuty wniósł o:

1). zmianę zaskarżonego wyroku poprzez uchylenie w całości decyzji (...) Oddział w B. z dnia 30.01.2014 r. o nr (...) / jej zmianę tj. ustalenie, że odwołujący jako osoba prowadząca pozarolniczą działalność gospodarczą podlega obowiązkowym ubezpieczeniom emerytalnemu, rentowemu i wypadkowemu od 1.11.2013 r. do 30.11.2013 r. oraz dobrowolnemu ubezpieczeniu chorobowemu w okresie od 1.11.2013 r. do 30.11.2013 r.;

ewentualnie uchylenie wyroku i poprzedzającej go decyzji i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania;

2). zasądzenie na rzecz odwołującego kosztów postępowania za obie instancje, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm prawem przepisanych;

3). przeprowadzenie rozprawy także podczas nieobecności odwołującego bądź jego pełnomocnika.

Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w B. w odpowiedzi na apelację wniósł o jej oddalenie w całości i zasądzenie kosztów postępowania apelacyjnego. Podtrzymał argumentację jak w zaskarżonej decyzji i odpowiedzi na odwołanie, wskazując, że przychód wypłacony lub pozostawiony do dyspozycji pracownika w danym miesiącu stanowi podstawę do naliczenia składek za ten miesiąc, w którym został wypłacony, bez względu na to jakiego okresu dotyczy.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje.

Apelacja jest zasadna.

Na wstępie należy zwrócić uwagę, że Zakład Ubezpieczeń Społecznych w zaskarżonej decyzji skupił się na podstawie wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe z tytułu wynagrodzenia za pracę M. P., wynikającego z treści stosunków pracy (od czego było uzależnione podleganie przez skarżącego obowiązkowym ubezpieczeniom społecznym z tytułu prowadzenia pozarolniczej działalności). W tym zakresie organ rentowy przyjął, że podstawę wymiaru składek na te ubezpieczenia stanowi przychód w rozumieniu przepisów o podatku dochodowym od osób fizycznych, osiągany przez pracownika z tytułu zatrudnienia w ramach stosunków pracy. W uzasadnieniu zaskarżonej decyzji jak i w odpowiedzi na odwołanie organ rentowy wskazał, że przychód wypłacony lub postawiony do dyspozycji pracownika w danym miesiącu stanowi podstawę do naliczenia składek za ten miesiąc, w którym został wypłacony bez względu na to, jakiego okresu dotyczy. W rezultacie Zakład Ubezpieczeń Społecznych uznał, że suma podstaw

wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne z tytułu zatrudnienia za listopad 2013 r. wynosi 2365 zł, ponieważ oprócz wynagrodzeń należnych M. P. z tytułu zatrudnienia za ten okres, pracodawca (...) sp. z o.o. wypłacił w listopadzie 2013 r. wynagrodzenie należne za październik 2013 r. Tym samym wynagrodzenie otrzymane przez M. P. w listopadzie 2013 r. przekroczyło wartość minimalnego wynagrodzenia za pracę obowiązującego w 2013 r.

Poza sporem była okoliczność, że wysokość wynagrodzenia za listopad 2013 r. wynikająca ze stosunków pracy, w których pozostawał M. P. wynosiła w tym miesiącu 1530 zł brutto, a więc mniej niż minimalne wynagrodzenie za pracę.

Sąd Apelacyjny za Sądem Okręgowym podziela pogląd Sądu Najwyższego wyrażony w wyroku z dnia 4 lutego 2013 r. w sprawie o sygn. akt I UK 484/12 (lex numer 1308055), zgodnie z którym wykładnia systemowa, funkcjonalna i celowościowa art. 9 ust. 1a ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (t.j. Dz. U. z 2015 r., poz. 121 ze zm.) zwanej dalej ustawą systemową (ze szczególnym uwzględnieniem reguł słuszności, in dubio pro tributario, konstytucyjnej zasady demokratycznego państwa prawnego) prowadzi do wniosku, że pojęcie „podstawa wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe” użyte w art. 9 ust. 1a tej ustawy należy rozumieć jako wynagrodzenie za pracę wynikające z treści stosunku pracy, a nie - jako przychód zdefiniowany w art. 4 pkt 9 tej ustawy. W uzasadnieniu tego wyroku Sąd Najwyższy szczegółowo wyjaśnił przyczyny, dla których użytego w przepisie art. 9 ust. 1a tej ustawy pojęcia „podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe” nie należy rozumieć, opierając się na treści art. 18 ust. 1 tej ustawy, jako przychód zdefiniowany w jej art. 4 pkt 9. Zdaniem Sądu Najwyższego, ustawodawca, posługując się w art. 9 ust. 1a ustawy systemowej pojęciem „podstawy wymiaru składek”, posługuje się nim w innym znaczeniu niż w jej art. 18 ust. 1. Sąd Najwyższy zwrócił przede wszystkim uwagę, że art. 9 ust. 1a został umieszczony w rozdziale drugim, który reguluje zasady podlegania ubezpieczeniom społecznym. Zasady ustalania składek na ubezpieczenia społeczne (w tym podstaw ich wymiaru) zostały zaś uregulowane odrębnie w rozdziale trzecim ustawy. Czym innym jest podleganie ubezpieczeniom społecznym a czym innym ustalanie wysokości składek ubezpieczeniowych i związane z tym ustalanie podstawy ich wymiaru. Dopiero stwierdzenie podlegania ubezpieczeniom społecznym (emerytalnemu i rentowym) na zasadach określonych w rozdziale drugim w/w ustawy rodzi prawo do ustalenia składek na te ubezpieczenia. Przyjęcie zatem (jak to uczynił organ rentowy w przedmiotowej sprawie), że o podleganiu ubezpieczeniom społecznym z innych tytułów (obok podlegania ubezpieczeniom społecznym z bezwzględnego tytułu ubezpieczenia) w rozumieniu art. 9 ust. 1a w/w ustawy decyduje podstawa wymiaru interpretowana jako przychód w rozumieniu art. 18 ust. 1 w zw. z art. 4 pkt 9 w/w ustawy, prowadzi do odwrócenia kolejności powyższego procesu, co, zdaniem Sądu Najwyższego, z uwagi na charakter instytucji art. 9 ust. 1a w/w ustawy nie zasługuje na aprobatę. Zdaniem Sądu Najwyższego, należy rozdzielić samą instytucję podlegania obowiązkowo ubezpieczeniom społecznym (emerytalnemu i rentowym) od instytucji następczego ustalania wysokości składek oraz ich podstawy wymiaru (pogląd Sądu Najwyższego wyrażony w wyroku z dnia 4 lutego 2013 roku w sprawie o sygn. akt I UK 484/12).

Przekładając powyższe rozważania na stan faktyczny niniejszej sprawy, stwierdzić należy, że stosunek pracy łączący M. P. z poszczególnymi pracodawcami stanowi niewątpliwie bezwzględny tytuł ubezpieczenia (art. 9 ust. 1 w zw. z art. 6 ust. 1 pkt 1 w/w ustawy) mający pierwszeństwo przed tytułem ubezpieczenia, jakim jest prowadzenie pozarolniczej działalności (art. 6 ust. 1 pkt 5 w/w ustawy). Zatem z racji pozostawania w przedmiotowych stosunkach pracy w listopadzie 2013 r. M. P. z mocy prawa podlegał ubezpieczeniom społecznym jako pracownik z tych stosunków pracy (art. 9 ust. 1 w/w ustawy). Skoro zatem sąd pierwszej instancji ustalił, że łączne wynagrodzenie za pracę wyniosło w listopadzie 2013 r. mniej niż minimalne wynagrodzenie za pracę, to w konsekwencji powinien przyjąć, że z tytułu prowadzonej pozarolniczej działalności M. P. podlegał również obowiązkowo ubezpieczeniom społecznym na podstawie art. 9 ust. 1a w/w ustawy.

Tymczasem konfrontując treść decyzji i jej uzasadnienia z sentencją wyroku i jego uzasadnieniem, stwierdzić należy, że sąd pierwszej instancji orzekł o przedmiocie, który nie był rozważany przez organ rentowy. Mianowicie Sąd Okręgowy ustalił, że M. P. prowadzący działalność gospodarczą pod nazwą MP SERWIS (...) zawarł z własnym pracodawcą – firmą (...) sp. z o.o. w W. umowę zlecenia i za usługi doradztwa finansowego świadczone w listopadzie 2013 r., dnia 9 grudnia 2013 r. uzyskał dochód w wysokości 1681,64 zł. Zatem w ocenie Sądu Okręgowego, mając na uwadze treść art. 8 ust. 2a ustawy systemowej, która rozszerza pojęcie pracownika, podstawa wymiaru składek w listopadzie

2013 r. wyniosła 3211,64 zł, przekraczając kwotę minimalnego wynagrodzenia. Tymczasem organ rentowy ustaleń w tym zakresie nie dokonywał, co wynika z akt ZUS jak i oświadczenia pełnomocnika organu rentowego. Na rozprawie apelacyjnej pełnomocnik organu rentowego wyjaśnił, że okoliczności dotyczące tej umowy zlecenia nie były badane.

Oceniając zabieg, którym posłużył się Sąd Okręgowy w Białymstoku, trzeba odwołać się do konstrukcji postępowania w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych. Ustawodawca zestawiając odmienne rodzaje postępowań (administracyjne i sądowe), przypisał sądowi funkcję kontrolną nad wcześniejszym rozstrzygnięciem organu rentowego. Z punktu widzenia tego organu dochodzi do przekształcenia jego roli, z podmiotu decyzyjnego (postępowanie administracyjne), na pozycję jednej ze stron (postępowanie sądowe). Istotą postępowania w tej kategorii spraw jest w konsekwencji konieczność zachowania swoistej instancyjności. W pierwszej kolejności dana kwestia jest oceniana przez organ rentowy, a dopiero następnie podlega kontroli sądu. Sekwencja ta zmusza do podkreślenia, że postępowanie sądowe ma charakter wtórny do pierwotnego trybu postępowania przed organem rentowym. W rezultacie sąd nie może we własnym zakresie ustalać sytuacji prawnej ubezpieczonych (B. Wagner, *Postępowanie w sprawach emerytalno – rentowych*, Gdańskie Studia Prawnicze 2000, t. VI, pod red. U. Jackowiak, s.141). Kontrolna rola sądu powinna korespondować z zakresem rozstrzygnięcia dokonanego w decyzji administracyjnej. Organ rentowy dokonując oceny odnosi się do aktualnego stanu prawnego oraz bierze pod uwagę znany stan faktyczny i dowodowy. Rola kontrolna sądu koncentruje się na ocenie stanu rzeczy stanowiącej podstawę wydanej wcześniej decyzji. Jednocześnie należy podkreślić, że postępowanie przed sądem ma charakter rozpoznawczy. Sąd nie ma uprawnień kasatoryjnych (poza nielicznymi wyjątkami), co oznacza odejście od bezpośredniej kontroli sądowej decyzji rentowych (K. Kolasiński, *Rozpoznawanie spraw z zakresu ubezpieczeń społecznych*, Warszawa 1989, s. 116). Zasadniczym celem postępowania przed sądem jest merytoryczne rozstrzygnięcie o żądaniach strony, co do których powstał spór (wyrok SN z 10.05.1996 r., II URN 1/96, OSNAPIUS 1996, nr 21, poz. 324). Występowanie, w postępowaniu sądowym w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych, funkcji kontrolnej i rozpoznawczej powoduje konieczność rozważenia ich wpływu na rozstrzygnięcie sądowe. Pierwsza funkcja została ograniczona do materialnoprawnej oceny legalności decyzji administracyjnej. Druga została uwarunkowana przedmiotem i zakresem decyzji organu rentowego. W rezultacie postępowanie sądowe względem postępowania administracyjnego jest z jednej strony jego kontynuacją, zaś z drugiej nie można pominąć jego odrębności. Funkcja rozpoznawcza postępowania sądowego zawiera w sobie element odrębności i niezależności od wcześniejszego rozstrzygnięcia organu rentowego. W tym ujęciu należy również wskazać na odwoławczy charakter postępowania sądowego w sprawach z zakresu ubezpieczenia społecznego. W judykaturze zasadniczo nie budzi wątpliwości kwestia, że w sprawie z odwołania od decyzji organu rentowego to treść decyzji wyznacza przedmiot i zakres rozpoznania oraz orzeczenia sądu (zob. postanowienie SN z dnia 13 maja 1999 r., II UZ 52/99).

Mając na uwadze wskazane rozważania, wypada przypomnieć, że zaskarżona decyzja została wydana z urzędu, a jej przedmiotem było stwierdzenie, że M. P. jako osoba prowadząca pozarolniczą działalność nie podlega obowiązkowym ubezpieczeniom społecznym i dobrowolnemu ubezpieczeniu chorobowemu w zbiegu z pracowniczym tytułem podlegania ubezpieczeniom. W tym kontekście trzeba zwrócić uwagę, że okoliczności, które chciał poddać pod ocenę wnioskodawca w odwołaniu od decyzji rozmięły się z tymi, które legły u podstaw zaskarżonego wyroku. Sąd pierwszej instancji wydając wyrok orzekł o przedmiocie, który nie był tematem rozstrzygnięcia organu rentowego, a nadto nie wynikał z zakresu odwołania (co ostatecznie mimo podzielenia argumentów skarżącego zakończyło się wydaniem rozstrzygnięcia na jego niekorzyść).

Mając na uwadze powyższe, Sąd Apelacyjny na podstawie art. 386 § 1 k.p.c. orzekł jak w sentencji wyroku.

O kosztach procesu Sąd Apelacyjny orzekł na podstawie art. 98 § 1 k.p.c. w zw. z art. 99 k.p.c. w zw. z § 11 ust. 2 i § 12 ust. 1 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu (Dz. U. z 2013 r., poz. 490).